

DE TI BUD FOR GRØNN INDUSTRI

Motpolene møttes høsten 2022: Industriaksjonen på den ene siden, Natur og Ungdom på den andre. Sammen reiste de til verftene i Stord og i Verdal, smelteverket i Sauda og industriparken på Raufoss for å lære om hjørnesteinsbedrifter, naturvern og klimakrisa for sammen å finne en farbar vei ut av oljealderen for norsk industri. Resultatet: En helt ny allianse i norsk klima- og industripolitikk presenterer:

DE TI BUD FOR GRØNN INDUSTRI

Som representanter for det grønne skiftets to mest betydelige folkebevegelser – fagbevegelsen og miljøbevegelsen – er vi bevisste vårt ansvar for å utvikle nye og sterke allianser.

For lenge har våre to bevegelser blitt satt opp mot hverandre. For lenge har vi unnlatt å bygge felles motmakt til et kortsiktig profittjag som truer klodens klima, mennesker og miljø.

Vi skal ikke dyrke destruktiv polarisering, men respektfull dialog. Vi vil ikke sette vår lit til et ekspertvelde som løser klimakrisa ovenfra, men bygge grasrotbevegelser på kunnskap og organisering nedenfra.

Vi ser at vår organisering av den aktive grasrota er en forutsetning for at politiske ledere føler demokratiets styrke i ryggen når de skal utfordre mektige motkrefter. Den demokratiske statens kraft i møte med private finans- og industrieiere blir ikke sterkere enn folkestyret den bygger på.

Vi erklærer vår felles vilje til felles aksjon for felles mål – gjennom De ti bud for grønn industri.

Industrikasjonen og Natur og ungdom, mars 2023

1. DU SKAL HA HASTVERK: VI KREVER ET KRAFTTAK FOR GRØNN INDUSTRIREISING

Industri spiller en avgjørende rolle for vår teknologiutvikling og velstand. I dag er norsk industri tungt dominert av en næring som skal omstilles. I en verden som må fase ut fossil energi, vil norsk næringsliv trenge grønne eksportindustrier for å kunne være konkurransedyktig og ha flere ben å stå på. Industriens rolle er også avgjørende for om vi lykkes med å kutte 55 prosent klimagassutslipp innen 2030 og bli karbonnøytrale innen 2050.

Det haster mer enn noen gang å sette fart på grønn industrireising i Norge.

2. DU SKAL IKKE BEDRIVE GRØNNVASKING, MEN REELLE UTSLIPSSKUTT OG SIRKULÆR- ØKONOMI

Industri kan regnes som grønn når den gir reelle utslippskutt og utvikler en sirkulær produksjonsmodell som ikke overskrider klodens bæreevne. Virksomhet som omstiller fossilt til CO2-fritt forbruk, som batterier og havvind, er grønn industri.

Tiltak som i hovedsak bare flytter utslipp fra norsk til utenlandsk territorium er i seg selv ikke grønne prosjekter.

3. DU SKAL SKAPE OG VIDEREUTVIKLE GODE ARBEIDSPLASSE OVER HELE LANDET

Industrireiseringen skal bidra til geografisk og sosial rettferdighet ved å bevare og skape gode og trygge jobber over hele landet, spesielt i lokalsamfunn der sysselsetting og ringvirkninger er avhengige av hjørnesteinsbedrifter. Ansattes rettigheter, medvirkning og tariffavtaler skal styrkes.

Økt styrke hos lokalsamfunn og fagorganiserte er en forutsetning for at verdiskapingen fra grønn industriutvikling kommer hele samfunnet til gode. Industrireiseringen kan derfor ikke bygges på sosial dumping, løsarbeid fra bemanningsselskaper eller økt privat maktkonsentrasjon hos et fåtall eiere.

4. DU SKAL RESPEKTERE DAGENS BÆRE- KRAFTIGE NÆRINGER OG NATURENS GRENSER

Grønn industri og energiutvinning bør ikke utvikles på bekostning av næringer som allerede utnytter naturressursene bærekraftig, som jordbruk, skogbruk, reindrift og kystfiske.

Utbygging av ny industri og fornybar energiutvinning skal ikke forverre den globale naturkrisa, der arealendringer er den fremste årsaken til tap av naturmangfold, men respektere miljøfaglige råd, føre-var- prinsippet og naturens bæreevne. Det bør stilles krav om arealnøytralitet og gjenbruk av allerede utbygd areal. Råvarer, prosess og avfallshåndtering skal ha så minimalt miljøavtrykk som mulig.

Grønn industri unngår store naturinngrep og lokal forurensning, gjenbraker, gjenvinner og utnytter ressurser mest mulig effektivt.

5. DU SKAL IKKE BEGJÆRE VÅR VANNKRAFT SOM BØRSOBJEKT

Grunnlaget for Norge som industrinasjon var og er at vår unike tilgang på fornybar vannkraft utnyttet strategisk til industriell verdiskaping, ikke ren råvareeksport. I et grønt skifte blir det desto viktigere at denne energien forblir under demokratisk kontroll og utnyttet strategisk til å kutte utslipp og sikre det historiske konkurransefortrinnet med forutsigbar og rimelig kraft til både eksisterende næringsliv, og ny grønn industri.

Det grønne industriskiftet forutsetter at myndighetene tar kontroll over prissettelsen på strøm innenlands. Norge skal selvsagt ha kraftutveksling med omverdenen, men systemet som skaper prissmitte fra høyprismarkeder i utlandet må avvikles.

6. DU SKAL FORVALTE INDUSTRI- NASJONENS ARVESØLV NØYSOMT

Vi trenger kraft både for å kutte utslipp og bygge ny industri. Kraftpolitikken må understøtte produktiv, høyteknologisk industri og samtidig ta hensyn til natur og miljø og forbebygge overforbruk. Vi har ikke råd til å sløse vekk en av våre viktigste ressurser.

Energieffektivisering må stå øverst på tiltakslisten, dernest oppgradering av eksisterende vannkraft og utbygging av havvind og solenergi. Insentiver til sparing for husstander må tillate et rimelig basisforbruk og sette høyere avgifter på overforbruk.

Kryptovalutafabrikker må ikke få konsesjon til bruk av norsk fornybar kraft. Oljeindustriens finansielle muskler skal ikke brukes til å konkurrere om fornybar energi med grønne industriprosjekter og utslippskutt på fastlandet, men understøtte grønn kompetanseutvikling i leverandørindustrien. Derfor skal elektrifisering av norsk sokkel skje med havvind, mens kraft fra land begrenses til nødvendig balansekraft.

7. LA DIN OLJEPOLITIKK TRYGGE FRAMTIDENS GRØNNE INDUSTRIJOBBER

Nye industrier som flytende havvind, hydrogen og karbonlagring kan bygges på skuldrene av Norges avanserte offshorenæring. Vi vil imidlertid ikke lykkes med å utvikle morgendagens industrielle løsninger fort nok til å vinne internasjonal konkurransekraft og langsiktig industriell sysselsetting,

så lenge olje- og gassnæringen binder opp kapitalen, ressursene og kompetansen som trengs i de nye næringene.

Derfor må staten sikre at investeringsnivået i petroleumsnæringen tilpasses og gir forrang til behovet for teknologi- og kompetansebygging innen fornybare industrielle næringer.

Vi kan ikke basere de nye industrigrenene på industrianlegg eller arbeidskraft vi ikke har og mangler kapasitet til å utvikle.

8. DU SKAL TA STRATEGISK ANSVAR OG BRUKE VÅR MAKT

Både da vi temmet vannkraften og da vi fant oljen, klarte fremsynte politikere å legge grunnlaget for store industrielle ringvirkninger. Heller ikke det tredje store industriskiftet i norsk historie vil lykkes uten en aktiv og ambisiøs industripolitikk fra en stat som tar sitt strategiske ansvar og vet å bruke demokratiets makt.

- **INVESTERINGER:** Staten må sikre at det investeres tilstrekkelige mengder tålmodig kapital, både privat og statlig, i ny næringsutvikling – fra grunnforskning til eksportfinans. Den særskilt høye lønnsomheten petroleum har på kort sikt gjør det helt nødvendig med aktiv og myndig styring av investeringene over mot det som styrker industrien på lang sikt.
- **EIERSKAP:** Selskaper staten kontrollerer må få i samfunnsoppdrag å bidra til at verden oppfyller 1,5-gradersmålet globalt, på en måte som skaper arbeidsplasser lokalt.
- **SKATT- OG AVGIFTER:** Skatte- og avgiftssystemet må stimulere til at investeringene flyttes gradvis fra fossile til grønne næringer.
- **INNKJØP OG KONSESJONER:** Offentlige innkjøp, anbud og konsesjoner må innrettes slik at det bidrar til å oppnå de klima- og industripolitiske målene, inkludert 1,5-gradersmålet, lokal sysselsetting og natur- og miljøhensyn.

Staten må peke ut retningen, øke ambisjonene og sikre tempo i gjennomføringen av vår største omstilling noensinne.

9. DU SKAL BÅDE SKAPE OG DELE

Når fellesskapet gjør en stor innsats for å skape ny økonomisk virksomhet, må gevinsten også deles i fellesskap.

Investeringsstatens avgjørende bidrag, i form av kapital, utdanning, forskning, infrastruktur og risikoavlastning, må gå hånd i hånd med fordelingsstatens vilje og evne til rettferdig fordeling. Det er avgjørende for innsatsens demokratiske legitimitet.

Statens makt som investor, garantist, grunneier, innkjøper og direkte eier av industri- og energivirksomheter må brukes til å sikre at fellesskapets midler støtter opp om fellesskapets mål. Demokratiet må stille klare og harde betingelser for offentlig støtte til privat næringsutvikling:

- Faktiske utslippskutt
- Arbeidsplasser i Norge
- Regional utvikling
- Rettferdig fordeling av verdiskapingen i bedriftene
- Sosial og geografisk fordeling via skattesystemet
- Miljøhensyn og global rettferdighet

10. DU SKAL TENKE GLOBALT OG HANDLE GLOBALT

Norge skal bidra til 1,5-gradersmålet i alt våre virksomheter gjør, også utenlands.

Den norske statens formidable kapitaleksport skal ikke innrettes rent finansielt, men bidra målrettet og klimaindustrielt til historiens største omstilling. Land som mangler teknologisk og økonomisk kapasitet til hurtig utbygging av grønne energi- og transportløsninger trenger tilgang på tålmodig kapital.

Norge skal bidra på en måte som ikke utnytter land i det globale sør, som sørger for klimarettferdighet, lokalt eierskap og nasjonal suverenitet, og underbygger økonomisk utvikling gjennom kompetanse- og teknologioverføring.

Hensynet til naturmiljø og arbeidsvilkår skal gjelde like mye globalt som nasjonalt.